# Konstitutionsutskottets betänkande

# 1982/83:26

## angående stöd till dagspressen m. m. (prop. 1982/83:100, bil. 10, p. C 4–7, C 9–10 samt motioner)

### Propositionen

I proposition 1982/83:100, bil. 10 (utbildningsdepartementet) föreslår regeringen riksdagen

att till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 2 130 000 kr.,

att till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 440 900 000 kr.,

att godkänna de i budgetpropositionen föreslagna ändringarna i grunderna för *lån till dagspressen*,

att till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

att till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 38 600 000 kr.,

att godkänna de i budgetpropositionen föreslagna ändringarna i grunderna för *stödet till tidningar på andra språk än svenska*,

att till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 5 356 000 kr.,

att till *Stöd till taltidningar* för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 10 318 000 kr.

### Motionerna

*Motioner om stödet till dagspressen*

I motion 1982/83:422 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) hemställs såvitt här är i fråga 1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om en allmän översyn av presstödet, 3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om utbetalningsregler för presstödet.

I motion 1982/83:1121 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp) hemställs såvitt här är i fråga att riksdagen beslutar 1) att till Stöd till dagspressen för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 389 300 000 kr., 2) att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av presstödet.

I motion 1982/83:1129 av Agne Hansson och Gösta Andersson (båda c) hemställs att riksdagen anhåller hos regeringen om att den aviserade

utredningen av presstödets översyn får sådana direktiv att de s. k. ensamtidningarnas situation beaktas.

I motion 1982/83:1136 av Britt Mogård m. fl. (m) hemställs att riksdagen till Stöd till dagspressen för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag om 361,6 milj. kr.

I motion 1982/83:1689 av Stig Josefson (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning om möjligheterna att komplettera det nuvarande samdistributionsstödet för dagstidningar med ett extra stöd för områden med höga distributionskostnader.

I motion 1982/83:1693 av Evert Svensson m. fl. (s) hemställs att riksdagen begär att regeringen gör en översyn av reglerna för produktionsbidraget till fådagarstidningar med rikspridning i syfte att minska den nu gällande orimliga tröskeleffekten samt att förändringen sker fr. o. m. kalenderåret 1984, som beräknas på upplagan under 1983.

*Motioner om lån till dagspressen*

I motion 1982/83:422 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) hemställs såvitt här är i fråga 2) att riksdagen som sin mening ger till känna de i motionen förordade ändringarna i grunderna för lån till dagspressen.

I motion 1982/83:1121 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp) hemställs 3) att avslå de av föredraganden förordade ändringarna i grunderna för lån till dagspressen.

*Motioner om stödet till organisationstidskrifter*

I motion 1982/83:425 av Thure Jadestig och Lars-Ingvar Sörenson (båda s) hemställs att till huvudkategorin "tidskrift som väsentligen framstår som organ för organisation med huvudsakligt syfte att verka för religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, miljövårdande, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål, eller att företräda handikappade eller arbetshindrade" även uppföra organisationer "med huvudsakligt syfte att motverka icke-medicinskt bruk av narkotika"

I motion 1982/83:1681 av Lennart Bladh m. fl. (s) hemställs att riksdagen begär att regeringen utreder frågan om handikapporganisationernas tidskriftsutgivning.

I motion 1982/83:1688 av Elver Jonsson (fp) och Karl-Erik Norrby (c) hemställs 1) att riksdagen beslutar begära att regeringen utformar de närmare reglerna för stödet till organisationstidskrifter så att neddragningen blir mindre kännbar än hittills och "taket" höjs, 2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen redovisats om möjligheterna till finansiering.

*Motion om stödet till tidningar på andra språk än svenska*

I motion 1982/83:1135 av Gunnel Liljegren (m) hemställs att riksdagen beslutar att under anslaget Stöd till tidningar på andra språk än svenska, C 9, anvisa 150 000 kr. till stöd till mediaverksamhet och att "stöd till allmänna nyhetstidningar" minskas med detta belopp till 4 550 000 kr.

*Motioner om stödet till taltidningar*

I motion 1982/83:418 av Bengt Lindkvist (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att prenumerationsavgiften för kassettversionen av en dagstidning skall utgöra samma som för den tryckta tidningen plus 50 kr. för kassettversionen.

I motion 1982/83:522 av Anita Bråkenhielm m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att i samråd med de synskadades riksförbund inom ramen för taltidningsverksamheten söka utnyttja frivilliga resurser på det sätt som i motionen angivits.

**Utskottet**

1. *Presstödsnämnden*

Utskottet biträder förslaget i budgetpropositionen.

2. *Stödet till dagspressen*

2.1 Storleken av stödet

Det för budgetåret 1982/83 anvisade anslaget till stöd till dagspressen uppgick ursprungligen till 366,8 milj. kr. Hösten 1982 anvisade riksdagen ytterligare 20,3 milj. kr. Denna höjning omfattade dels en uppskrivning med 15 % av produktionsbidraget för storstadstidningar, dels ett tillägg till det lägre produktionsbidrag som en flerdagarstidning får när den passerar 20 % i hushållstäckning på utgivningsorten. Det nu föreliggande förslaget innebär en höjning av produktionsbidragen med 15 %, vilket totalt beräknas kosta 67,5 milj. kr. I den sammanlagda höjningen ingår vidare en uppräkning av stödet med 11 milj. kr. för tidningar som nyetableras under år 1983 och sådana som har nyetablerats under år 1982 utan att ha fått fullt bidrag för detta år. Uppräkningen innefattar en ökning med 2 milj. kr. på grund av högre pappersförbrukning. Med hänsyn till att produktionsbidragen för budgetåret 1982/83 beräknas uppgå till ett belopp som med 5 milj. kr. understiger det anvisade beloppet blir den totala höjningen av produktionsbidragen för budgetåret 1983/84 73,5 milj. kr. Förutom produktionsbidragen innebär regeringsförslaget också en höjning i förhållande till budgetåret 1982/83 av samdistributionsrabatten med 600 000 kr. Höjningen föranleds av

nyetablerade tidningar och en allmän upplageökning.

Höjningen av stödet till dagspressen kritiseras i motionerna 1982/83:1121 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp) samt 1982/83:1136 av Britt Mogård m. fl. (m). I motion 1121 uttalas att propositionen inte närmare redovisar skälen för denna uppräkning av även landsortstidningarnas bidrag liksom det inte heller förelåg någon redovisning i fråga om storstadstidningarna. Motionen tar också upp frågan om annonsintäkterna. Det hävdas, att särskilt landsortspressen haft en mycket gynnsam ökning av sin annonsvolym under år 1982; 9,8 % för A-pressen och 6,5 % för Förenade landsortspressen. I avvaktan på att pressutredningen gör en snabb och fullständig överblick över pressens dagsläge och behov bör enligt motionen en uppräkning av produktionsbidragen ske med 5 %, dvs. 22,5 milj. kr.

Enligt motion 1136 av Britt Mogård m. fl. (m) borde det nuvarande djupt bekymmersamma statsfinansiella läget leda till återhållsamhet med presstödet i dess mångskiftande former. Enligt motionen kan 20 % sparas på produktionsbidragen, dvs. den av regeringen föreslagna 15-procentiga höjningen avvisas och en ytterligare besparing på 5 % föreslås. Vidare föreslås en halvering av utvecklingsbidragen till 5 milj. kr. Reduceringen motiveras med att utvecklingsbidragen inte, som var avsett, använts för att stödja särskilt intressanta och noga genomarbetade utvecklingsprojekt utan i stället mer och mer blivit rena förlusttäckningsbidrag. Slutligen anser motionärerna att de 7 milj. kr. som föreslås för samverkansbidrag är tilltagna i överkant. Det framhålls att endast en mindre del av beloppet kommit till användning under senare år. Här föreslås en reducering till 5 milj. kr., dvs. en besparing med 2 milj. kr.

Utskottet godtar den av regeringen föreslagna höjningen av anslaget till stöd till dagspressen. Utskottet vill samtidigt understryka vad som anförs i budgetpropositionen om statsmakternas begränsade möjligheter att i framtiden lösa tidningsbranschens svårigheter. Som utskottet framhöll förra året och som också uttalas i budgetpropositionen måste tidningarna själva angripa problemen genom att bättre utnyttja de tekniska framstegen och genom att samverka med andra tidningar. Beträffande samverkansfrågorna noterar utskottet att regeringen nu tillkallat en utredning med uppdrag bl. a. att undersöka presstödets ändamålsenlighet för att främja samverkan.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motion 1121, yrkande 1, och motion 1136.

Motion 422 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) tar bl. a. upp frågan om reglerna för utbetalning av presstödet.

Enligt uppgift i finansplanen till årets budgetproposition (prop. 100 bil. 1, s. 37) pågår en översyn av reglerna för utbetalning av statliga bidrag i syfte att bidragen i princip skall betalas ut förskottsvis fyra gånger per år. I vissa fall, t. ex. när det gäller frågan om större bidrag, tillämpas enligt propositionen striktare regler.

Mot bakgrund av nu återgivna uttalande om den ordning som skall gälla vid utbetalning av större bidrag förutsätter utskottet att någon ändring av utbetalningsreglerna för presstödet f. n. inte är aktuell. Det anförda bör ges regeringen till känna. Härmed är yrkande 3 i motion 422 tillgodosett.

### 2.2 Frågan om en översyn av stödet

Som i korthet berörts i föregående avsnitt har regeringen beslutat att tillkalla en särskild utredare med uppgift att undersöka dels förhållandet mellan annonsbladen och dagspressen, dels förutsättningarna för ökad samverkan inom dagspressen. Det framhålls i direktiven att det främst är dessa frågor som vid upprepade tillfällen uppmärksammats.

Frågan om en översyn av stödet till dagspressen omfattas av yrkanden i motionerna 422 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c), 1121 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp), 1129 av Agne Hansson och Gösta Andersson (båda c), 1689 av Stig Josefson (c) och 1693 av Evert Svensson m. fl. (s).

I *motion 422* framhålls, att en långsiktig bedömning av vad statskassan tål i form av presstöd och en granskning av konkurrenssituationen gör en översyn motiverad. Det förutsätts i motionen att en sådan utredning får en bred parlamentarisk sammansättning och att arbetsuppgifterna inte begränsas till dagspressens samarbetsfrågor.

De snabbt ökande kostnaderna för presstödet i relation till den för överskådlig tid ytterst kärva statsfinansiella situationen motiverar enligt vad som anförs i *motion 1121* en grundlig omprövning av presstödets villkor. Utredningen bör enligt motionen vara allsidig och inte begränsas till problemen med annonsblad och till samverkansfrågor. Den bör vidare vara parlamentariskt sammansatt.

*Motion 1129* tar upp de speciella problem som gäller för små s. k. ensamtidningar och föreslår införande av ett fast årligt produktionsbidrag för sådana tidningar. Ett presstöd av detta slag bör enligt motionen övervägas av utredningen om en översyn av presstödet.

*Motion 1689* behandlar ett särskilt problem med anknytning till samdistributionsrabatten. Det framhålls att i vissa delar av landet är det trots samdistributionsrabatten för kostsamt att distribuera tidningarna inom sådan tid att abonnenterna hinner få dem medan de ännu är från nyhetssynpunkt aktuella. Problemet skulle enligt motionen kunna lösas genom att ett extra distributionsstöd infördes för områden där distributionen är förenad med särskilt höga kostnader. Motionären anser att frågan bör utredas.

En översyn av reglerna för produktionsbidraget till fådagarstidningar med rikskspridning för att minska nuvarande tröskeleffekter aktualiseras i *motion 1693*. Det framhålls, att om en tidningsupplaga är 10 000 eller däröver fördubblas produktionsbidraget, vilket leder till att för tidningar i närheten

*Rättelse:* S. 11, hemställan 4. a) Står: 36 600 000 kr. Rättat till: 38 600 000 kr.

av en sådan upplaga kan produktionsbidraget öka eller minska med 920 000 kr. beroende på om tidningen når över tröskeln eller ej.

Enligt utskottets mening finns det inte anledning att utvidga den nyligen tillsatta pressutredningens arbetsuppgifter till ytterligare områden. Det är två angelägna frågor som skall utredas. Utskottet anser det väsentligt att lösningen av de problem som hänger samman med dessa frågor inte fördröjs på grund av att utredningen tilläggs ytterligare uppgifter. Utskottet beaktar härvid också att den senaste utredningen om presstödet avslutades så sent som 1980 (SOU 1980:32). Utskottet förutsätter att utredaren i förekommande fall samråder med företrädare för de politiska partierna.

I sammanhanget bör också nämnas att den nyligen tillsatta massmediekommittén har tillagts övergripande utredningsuppgifter om hur pressen kan komma att påverkas av den tekniska utvecklingen för spridning av radio- och TV-program. Denna kommitté är parlamentariskt sammansatt.

Enligt utskottets mening kan det bli aktuellt att ta upp frågan om en allmän översyn av presstödet. Detta bör dock ske först när de båda nu nämnda utredningarna avslutat sitt arbete.

Med det anförda avstyrker utskottet motion 422, yrkande 1, motion 1121, yrkande 2, och motion 1129.

Särskilda utredningsyrkanden har framställts i motionerna 1689 av Stig Josefson (c) och 1693 av Evert Svensson (s).

Beträffande tröskeleffekterna, som tas upp i Evert Svenssons (m. fl.) motion, får utskottet hänvisa till vad en minoritet (s) inom utskottet anförde i en reservation till förra vårens presstödsbetänkande (KU 1981/82:25 s. 13). Utskottet vill i anslutning till denna reservation peka på att presstödsförordningen redan innehåller ett flertal bestämmelser som är avsedda att dämpa inte önskvärda tröskeleffekter. I reservationen framhölls vikten av att presstödsnämnden i sitt fortlöpande arbete med att följa stödets effekter uppmärksammar behovet av ytterligare regler av dessa slag. I årets budgetproposition redovisas presstödsnämndens inställning till olika tröskeleffekter, däribland den som påtalas i motionen. Utskottet kan ansluta sig till de skäl som anförts av presstödsnämnden och av föredragande statsrådet mot att nu ändra formerna för att erhålla stöd men vill understryka vikten av att presstödsnämnden fortlöpande granskar konsekvenserna av den nuvarande ordningen. Med det anförda avstyrks motion 1693.

Den i Stig Josefsons (c) motion upptagna frågan om extra stöd för områden med höga distributionskostnader har blivit utförligt belyst för utskottet av presstödsnämndens kanslichef. Av dennes redogörelse har framgått att en förkortad distributionstid till vissa områden bl. a. skulle medföra oproportionellt stora kostnader och påverka postverkets möjligheter att dagligen befordra post till avlägsnare delar av landet. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att det finns skäl att föranstalta om en sådan utredning som föreslås i motion 1689.

3. *Lån till dagspressen*

Till följd av ett uttalande av riksdagen (KU 1981/82:25 s. 14) uppdrog regeringen förra året åt presstödsnämnden att närmare undersöka och för regeringen redovisa konsekvenserna av att utvidga tillgången till pressens lånefond till andra än tidningsföretag. Presstödsnämnden överlämnade hösten 1982 en rapport till regeringen. I denna påpekade nämnden att om pressens lånefond öppnas även för icke tidningsföretag som trycker dagstidningar finns i själva verket inte särskilt många potentiella låntagare, i synnerhet inte om lånemöjligheten inskränks till företag som trycker flerdagarstidningar som har produktionsbidrag och olika ägare. Samverkan kan enligt nämnden genom en sådan lånemöjlighet underlättas, men vissa svårigheter kan också uppstå i fråga om möjligheterna att begränsa låneeffekterna till låntagarens tidningsverksamhet. Nämnden framhöll också att en med subventionerade lån anskaffad utrustning också kan komma att användas för annan framtida verksamhet.

Föredragande statsrådet föreslår att lån ur pressens lånefond även skall få beviljas icke-tidningsföretag som trycker minst två flerdagarstidningar och som har produktionsbidrag och olika ägare. Som motivering för den valda lösningen anför han vikten av samarbete för att nedbringa kostnaderna. För att minska risken av ett icke önskvärt utnyttjande anser han dock att en sådan möjlighet bör inskränkas till företag vars dagstidningsproduktion är uppenbart omfattande.

De föreslagna ändringarna i dagspressens möjligheter att få lån kritiseras i motionerna 422 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) och i motion 1121 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp).

I den förstnämnda motionen refereras till den tveksamhet motionärerna tidigare givit uttryck för när det gäller ytterligare vidgning av den låneberättigade kretsen, men det framhålls samtidigt att dyrbara tryckeriresurser bör användas intensivt och att samtryck bör understödjas. Enligt motionen innebär emellertid propositionens förslag en orättvis begränsning genom att legotryck av fådagarstidningar inte blir låneberättigade. Det föreslås därför att lån skall få beviljas till icke-tidningsägda företag som trycker minst två dagstidningar, som har produktionsbidrag och olika ägare.

I motion 1121 avstyrks de ändrade reglerna helt. Bl. a. uttrycks farhågor för att konsekvenserna inte blir ökad samverkan utan lika troligt motsatsen. Vidare pekas på den snedvridning av konkurrensförhållandena som kan bli följden av förslaget, t. ex. genom att tryckeriföretag som blir låneberättigade kan genom medelstillskottet förbättra sin tryckeriutrustning och därmed stärka sin ställning på civiltrycksmarknaden.

En majoritet inom konstitutionsutskottet uttalade sig förra året (KU 1981/82:25 s. 8) för en sådan ändring av lånereglerna som nu föreslås. Vid riksdagsbehandlingen erhöll emellertid en reservation av fp och c flest röster.

Riksdagens beslut innebar ett tillkännagivande till regeringen att problemet borde bli föremål för närmare undersökning inom presstödsnämnden.

Propositionens förslag innebär ett fullföljande av de önskemål som utskottsmajoriteten gav uttryck för förra året. Även riksdagsmajoritetens begäran har tillgodosetts genom att problemet undersökts av presstödsnämnden. Utskottet anser liksom föredragande statsrådet att en utvidgning av lånemöjligheterna på sätt som föreslås i motion 422 skulle kunna få från konkurrenssynpunkt icke önskvärda effekter.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag och avstyrker motionerna 422, yrkande 2 och 1121, yrkande 3.

4. *Stöd till organisationstidskrifter*

Anslaget Stöd till organisationstidskrifter föreslås i enlighet med presstödsnämndens yrkande skrivas upp med 2 % i förhållande till föregående år, beroende på upplage- och periodicitetsökningar samt på nytillkommande tidskrifter.

I besparingssyfte beslöts förra året en sänkning av taket för stödet till den enskilda tidskriften från 1 milj. kr. för närmast föregående budgetår till 400 000 kr. för innevarande budgetår.

Med organisationstidskrift förstås dels en tidskrift som utges av en organisation för sina medlemmar (medlemstidskrift), dels en tidskrift som är organ för organisation med huvudsakligt syfte att verka för ett religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, miljövårdande, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål eller att företräda handikappade eller arbetshindrade, dels slutligen en tidskrift som har idémässig anknytning till politisk organisation. Stödet består av en fast och en rörlig del.

Om omfattande stöd till en eller flera organisationstidskrifter skulle leda till en allvarlig snedvridning av konkurrensförhållandet mellan olika likartade tidskrifter kan presstödsnämnden efter ansökan bevilja stöd till annars icke stödberättigad tidskrift. Sådant stöd kan inte utgå med högre belopp än vad som för samma kalenderår har beviljats en organisationstidskrift med likartat innehåll och inriktning.

I *motion 425* av Thure Jadestig och Lars-Ingvar Sörenson (båda s) påtalas det som en väsentlig brist att stödet f. n. inte kan utgå till organisation som bekämpar all icke-medicinsk användning av narkotika.

Utskottet är inte berett att utan närmare utredning förorda en sådan ändring av stödreglerna som föreslås i motionen. Frågan bör först prövas av presstödsnämnden. Detta bör ges regeringen till känna. Motionen får anses besvarad härmed.

*Motion 1681* av Lennart Bladh m. fl. (s) behandlar det särskilda intresse som föreligger att trygga utgivningen av handikapptidskrifter. Som exempel på dessa tidskrifters betydelse nämns den direkta information i fråga om problem, hjälpmedel och förmåner som här ges.

Utskottet instämmer i att handikapptidskrifterna fyller ett särskilt angeläget ändamål. Utgivningen av dessa måste självfallet vara tryggad. Utskottet utgår från att presstödsnämnden inom ramen för sina uppgifter bevakar frågan och anser det därför inte påkallat att föranstalta om en särskild utredning. Med det anförda avstyrks motionen.

I *motion 1688* av Elver Jonsson (fp) och Karl-Eric Norrby (c) föreslås att det nuvarande taket på 400 000 kr. höjs så att neddragningen blir mindre kännbar för folkrörelserna i deras opinionsbildande arbete. Den ringa merkostnad som detta skulle medföra skulle enligt motionen kunna tas från anslaget Stöd till dagspressen.

Av uppgifter som lämnats till utskottet framgår att en höjning av taket till 600 000 kr. skulle innebära en merkostnad på ca 6 milj. kr. och att en höjning av taket till 800 000 kr. skulle kosta ytterligare 4 milj. kr.

Organisationspressen har en stor betydelse när det gäller att upprätthålla mångfald och vitalitet i den offentliga debatten. I dagens statsfinansiella läge är det emellertid knappast möjligt att medge ökade statliga stöd till dessa tidningar. Detta är beklagligt mot bakgrund av de svårigheter som vissa tidskrifter har. Utskottet vill emellertid erinra om att verkningarna av stödet kontinuerligt studeras av presstödsnämnden.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen och avstyrker motion 1688.

5. *Stödet till tidningar på andra språk än svenska*

I propositionen föreslås vissa ändringar av grunderna för stödet till tidningar på andra språk än svenska.

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag i dessa delar.

Statens invandrarverk begärde i sin anslagsframställning en höjning av ifrågavarande anslag med 150 000 kr. för etablerings- och verksamhetsstöd till medieverksamhet, framför allt närradioverksamhet.

Föredragande statsrådet förklarar sig f. n. inte vara beredd att förorda den av invandrarverket föreslagna höjningen. Han erinrar i sammanhanget om den översyn av bl. a. tidningsverksamheten för invandrare som det ligger i invandrarpolitiska kommitténs uppdrag att företa och förklarar att kommittén därvid bör vara oförhindrad att behandla också förevarande fråga.

Enligt vad som upplysts från invandrarverket har stöd till i första hand närradioverksamhet hittills i viss utsträckning utbetalats från verkets anslag för avgränsade projekt. Under budgetåren 1979/80–1981/82 har således 103 000 kr. utbetalats för ändamålet och under 1982/83 92 000 kr.

I motion 1135 av Gunnel Liljegren (m) framhålls angelägenheten av att minoritetsgrupper med en hög andel analfabeter kan ges information om det svenska samhället m. m. Det är därför enligt motionen motiverat att anslå det förhållandevis blygsamma belopp som invandrarverket begärt. För att inte ytterligare anspränga statsbudgeten bör beloppet avdras från anslaget

Stöd till allmänna nyhetstidningar.

Den enligt utskottets mening angelägna uppgiften att nå även icke läskunniga invandrargrupper med information har hittills i viss utsträckning kunnat lösas genom medel från andra anslag. Utskottet ansluter sig till propositionens förslag och förordar således att frågan tas upp av den invandrarpolitiska kommittén.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motion 1135.

6. *Stöd till taltidningar*

Ett särskilt stöd till taltidningar infördes förra året. För budgetåret 1982/83 anvisades ett reservationsanslag på 10 milj. kr. (prop. 1981/82:129, KU 1981/82:31).

Frågor om stöd prövas av taltidningskommittén, som bl. a. har i uppdrag att bedriva det ytterligare utrednings- och utvecklingsarbete som erfordras. Enligt vad som uttalades vid stödets införande är det närmast fråga om en försöksverksamhet som efter en utvärdering kan leda till ett fastare regelsystem.

Två motioner tar upp frågan om taltidningsstödet, nämligen 418 av Bengt Lindkvist (s) och 522 av Anita Bråkenhielm m. fl. (m). Bengt Lindkvists motion behandlar frågan om prenumerationsavgiften för taltidningar och ger uttryck för uppfattningen att i prenumerationsavgiften bör innefattas kassetter jämte den tryckta tidningen. Därjämte anser han att en extra avgift för kassettversionen på 50 kr. per år bör uttas.

Enligt motion 522 kan man utgå från att ny teknik på sikt skall göra det möjligt att vidga taltidningsutgivningen till ett allt större antal dags- och veckotidningar. I avvaktan härpå måste dock enligt motionen mänskliga resurser, även frivilliga sådana, tas i anspråk för att tillgodose de synskadades behov. Motionärerna pekar i sammanhanget på organisationerna Lions och Rotary, som i andra länder "med en mera öppen attityd till frivilliga insatser på det medmänskliga området gör betydande insatser för äldre och handikappade".

Frågan om prenumerationspriset behandlades i taltidningspropositionen, där föredragande statsrådet gav uttryck för uppfattningen att samma prenumerationspris borde tas ut för taltidningar som för den tryckta förlagan. Detta uttalande, som lämnades utan erinran av riksdagen, har av taltidningskommittén tolkats så att om ett hushåll har både en kassettversion och den tryckta tidningen skall dubbla prenumerationsavgifter uttas. Det bör nämnas att med rådande rabattsystem får hushållet i fråga i sådana fall betala 1 1/2 prenumerationspris.

Utskottet, som inte har något att erinra mot taltidningskommitténs tolkning av det aktuella uttalandet i propositionen, vill erinra om att taltidningsverksamheten f. n. befinner sig på ett försöksstadium. Enligt

utskottets mening bör kommittén vara oförhindrad att under försöksperioden också pröva om prenumerationsavgiften är rätt avvägd. Utskottet vill tillägga att det givetvis med fog kan ifrågasättas om ett hushåll, vari ingår en synskadad, skall behöva betala dubbla prenumerationsavgifter för samma tidning. Med det anförda, som bör ges regeringen till känna, får motion 418 anses besvarad.

Syftet med motion 522 är att på frivillig väg öka resurserna för taltidningsverksamheten. Insatser av detta slag är självfallet alltid betydelsefulla. Utskottet anser emellertid att taltidningsverksamheten i första hand bör åvila statsmakterna. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion 522.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens anslagsförslag i denna del.

Utskottet hemställer

1. beträffande *presstödsnämnden*
   att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100, bil. 10, C 4 till *Presstödsnämnden* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 2 130 000 kr.,
2. beträffande *Stödet till dagspressen*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100, bil. 10, C 5 och med avslag på motionerna 1982/83:1121, yrkande 1, och 1136 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 440 900 000 kr.,
   b) att riksdagen angående *utbetalningsregler för presstödet* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 1982/83:422 yrkande 3 besvarad härmed
   c) att riksdagen *angående en översyn av stödet till dagspressen* avslår motionerna 1982/83:422, yrkande 1, 1121, yrkande 2, 1129, 1689 och 1693,
3. beträffande *Lån till dagspressen*
   a) att riksdagen godkänner de i proposition 1982/83:100, bil. 10, C 6, yrkande 1, förordade grunderna för lån till dagspressen samt avslår motionerna 1982/83:422, yrkande 2, och 1121, yrkande 3,
   b) att riksdagen med bifall till propositionens förslag i denna del, yrkande 2, till *Lån till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,
4. beträffande *Stödet till organisationstidskrifter*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100, bil. 10, C 7 till *Stöd till organisationstidskrifter* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 38 600 000 kr.,
   b) att riksdagen *angående villkoren för stödet till organisationstidskrifter* dels som sin mening ger regeringen till känna vad

utskottet anfört samt förklarar motion 1982/83:425 besvarad härmed dels avslår motionerna 1982/83:1681 och 1688,

5. beträffande *Stödet till tidningar på andra språk än svenska*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100, bil. 10, C 9, yrkande 1, godkänner de i propositionen förordade grunderna för stödet till tidningar på andra språk än svenska,
   b) att riksdagen med bifall till propositionen i denna del, yrkande 2, och med avslag på motion 1982/83:1135 till *Stöd till tidningar på andra språk än svenska* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 5 356 000 kr.,
6. beträffande *Stödet till taltidningar*
   a) att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100, bil. 10, C 10, till *Stöd till taltidningar* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 10 318 000 kr.,
   b) att riksdagen angående *prenumerationsavgifter för taltidningar* med anledning av motion 1982/83:418 ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
   c) att riksdagen beträffande *frivilliga bidrag* till taltidningsverksamheten avslår motion 1982/83:522.

Stockholm den 15 mars 1983

På konstitutionsutskottets vägnar
OLLE SVENSSON

*Närvarande:* Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Yngve Nyquist (s), Bertil Fiskesjö (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Hans Nyhage (m), Kurt Ove Johansson (s), Kerstin Nilsson (s), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Sture Thun (s), Elisabeth Fleetwood (m), Anita Modin (s), Karin Ahrland (fp), Nils Berndtson (vpk).

**Reservationer**

**1. Stödet till dagspressen (mom. 2 a)**

Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 4 och som börjar "Utskottet godtar" och slutar "motion 1136" bort ha följande lydelse:

Så sent som i december förra året beslöt riksdagsmajoriteten att öka

produktionsbidragen till storstadstidningarna med 15 %. Nu föreslås en lika hög generell höjning av produktionsbidragen.

Med tanke på de ansträngningar som allmänt måste göras för att nedbringa statsutgifterna är det enligt utskottets mening naturligt att också presstödet blir föremål för besparingar. I avvaktan på tillkomsten av den övergripande pressutredning som föreslås av de icke-socialistiska partierna anser utskottet det motiverat med en 20-procentig besparing på produktionsbidragen. Detta innebär, att utskottet avstyrker den föreslagna 15-procentiga höjningen och därutöver vill spara 5 %. Effekten av dessa åtgärder blir 72,3 milj. kr.

Även på utvecklingsbidragen bör en besparing kunna göras. Avsikten med dessa bidrag var från början att presstödsnämnden skulle kunna medverka till särskilt intressanta och noga genomarbetade utvecklingsprojekt. I praxis har de emellertid mer och mer kommit att användas som rena förlusttäckningsbidrag till tidningar som redan uppbär produktionsbidrag. Enligt utskottets mening bör övervägas, om utvecklingsbidragen i sin nuvarande form skall bibehållas. Tills vidare anser utskottet att anslaget kan halveras. Detta leder till en besparing på 5 milj. kr.

Utskottet anser vidare, att anslaget till samverkansbidrag kan minskas med 2 milj. kr. till 5 milj. kr. Utskottet beaktar vid denna bedömning dels att endast en mindre del av beloppet har kommit till användning under senare år, dels att samverkansfrågorna skall bli föremål för utredning.

Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 1136 och avstyrker motion 1121, yrk. 1.

*dels* att utskottets hemställan under 2 a) bort ha följande lydelse:

2. a) att riksdagen med avslag på proposition 1982/83:100, bil. 10, C 5 och motion 1982/83:1121, yrk. 1 samt med bifall till motion 1982/83:1136 till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 361 600 000 kr.

**2. Stödet till dagspressen (mom. 2 a)**

av Karin Ahrland (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar "Utskottet godtar" och slutar "motion 1136" bort ha följande lydelse:

Så sent som hösten 1982 beslöt riksdagen om en höjning av produktionsbidraget till storstadspressen med 15 %, dvs. totalt ca 20 milj. kr. I årets budgetproposition föreslås en ytterligare uppräkning av produktionsbidraget med 15 %. Skälen härtill redovisas inte.

De icke-socialistiska partierna i utskottet har enats om att föreslå en ny allsidig pressutredning. Innan en fullständig överblick över pressens behov föreligger bör enligt utskottets mening en uppräkning av produktionsbidragen begränsas till 5 %, dvs. 22,5 milj. kr.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1121, yrkande 1, och avstyrker motion 1136.

*dels* att utskottets hemställan under 2 a) bort ha följande lydelse:

2. b) att riksdagen med avslag på proposition 1982/83:100, bil. 10, C 5 och motion 1982/83:1136 samt med bifall till motion 1982/83:1121, yrk. 1, till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 389 300 000 kr.

**3. Översyn av stödet till dagspressen (mom. 2 c)**

Anders Björck (m), Bertil Fiskesjö (c), Hans Nyhage (m), Gunnar Biörck i Värmdö (m), Sven-Erik Nordin (c), Elisabeth Fleetwood (m) och Karin Ahrland (fp), anser:

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "motion 1689" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i budgetpropositionen är statens möjligheter att bidra till att lösa tidningsbranschens svårigheter begränsade. Utskottet instämmer i att detta är oroande mot bakgrund av den hittillsvarande ökningen av det statliga presstödet. Det synes därför enligt utskottets mening motiverat att nu företa en mera långsiktig bedömning av presstödsfrågan. Även den pågående förändringen av mediesituationen och behovet av en överblick över konkurrensförhållandena utgör skäl för en utredning. Utskottet kan med hänsyn härtill inte acceptera att den av regeringen tillsatta utredningen om presstödet fått så begränsade direktiv. Utskottet förordar således och med hänsyn till den tid som redan hunnit förflyta sedan den senaste utredningen på området avslutades att en ny allsidig presstödsutredning kommer till stånd. Denna bör liksom tidigare utredningar i ämnet vara parlamentariskt sammansatt. Utredningen bör givetvis vara oförhindrad att ta upp sådana särskilda frågor som behandlas i motionerna 1129 av Agne Hansson och Gösta Andersson (båda c), 1689 av Stig Josefson (c) och 1693 av Evert Svensson (s). Med det anförda, som bör ges regeringen till känna, får dessa motioner liksom motion 422 yrk. 1 av Sven-Erik Nordin m. fl. (c) och 1121 yrk. 2 av Karin Ahrland och Ingemar Eliasson (båda fp) anses tillgodosedda.

*dels* att utskottets hemställan under 2 c) bort ha följande lydelse:

2. c) att riksdagen med bifall till motionerna 1981/82:422, yrk. 1, 1121, yrk. 2, 1129, 1689 och 1693 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en ny allsidig pressutredning,

**4. Lån till dagspressen (mom. 3 a)**

Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö (m) och Elisabeth Fleetwood (alla m) samt Karin Ahrland (fp) anser:

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Propositionens förslag" och slutar "1121, yrk. 3" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till den uppfattning som framförts i motion 1121 att en ändring av grunderna för att erhålla lån från pressens lånefond kan få svåröverskådliga konsekvenser. Utskottet tänker särskilt på att tryckeriföretag som beviljas lån från fonden genom lånetillskottet kan stärka sin konkurrenskraft på civiltrycksmarknaden. Utskottet vill också peka på risken för att en sådan utvidgning av lånerätten leder till en minskad samverkan. Om t. ex. två eller flera tidningar på samma ort överväger samverkan kan någon av parterna anse det förmånligare att i stället låta trycka tidningen hos ett fristående tryckeriföretag.

Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1121, yrk. 3 och avstyrker propositionens förslag på denna punkt liksom motion 422, yrk. 2.

*dels* att utskottets hemställan under 3 a) bort ha följande lydelse:

3. a) att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1121, yrk. 3, avslår dels de i proposition 1982/83:100, bil. 10, C 6, yrk. 1 föreslagna ändrade *grunderna för lån till dagspressen*, dels motion 1982/83:422, yrk. 2.

**5. Lån till dagspressen (mom. 3 a)**

Bertil Fiskesjö och Sven-Erik Nordin (båda c) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Propositionens förslag" och slutar "1121, yrk. 3", bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar förslaget i budgetpropositionen att möjliggöra även för andra än icke tidningsägda företag att erhålla lån från fonden. Vid denna bedömning tar utskottet i första hand hänsyn till att befintliga tryckeriresurser kan användas intensivt och att samtryck bör understödjas. Utskottet kan emellertid inte acceptera den orättvisa begränsning som regeringsförslaget innebär genom att lånemöjligheter inte öppnas för företag som trycker fådagarstidningar. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 422 att lån skall få beviljas till icke tidningsägda företag som trycker minst två dagstidningar, som uppbär produktionsbidrag och som har olika ägare. Med det anförda avstyrks motion 1121, yrk. 3.

*dels* att utskottets hemställan under 3 a bort ha följande lydelse:

3. a) att riksdagen med avslag på proposition 1982/83:100, bil. 10, C 6, yrkande 1 och motion 1982/83:1121, yrk. 3, samt med bifall

till motion 1982/83:422, yrk. 2, godkänner de i sistnämnda motion förordade grunderna för *lån till dagspressen.*

**Särskilda yttranden**

**1. Stödet till organisationstidskrifter (mom. 4)**

Nils Berndtson (vpk) anför:

Jag delar inte utskottets uppfattning att det statsfinansiella läget inte skulle medge ökat stöd till handikapptidskrifterna. Med utskottets uttalande att presstödsnämnden inom ramen för sin verksamhet har att bevaka frågan kan jag dock biträda ställningstagandet till de berörda motionerna.

**2. Utbetalningsregler för presstödet (mom. 2 b)**

Anders Björck, Hans Nyhage, Gunnar Biörck i Värmdö och Elisabeth Fleetwood (alla m) samt Karin Ahrland (fp) anför

Vi anser det angeläget att framhålla att det i framtiden inte bör gälla särregler för utbetalning av presstöd i förhållande till andra anslagsutbetalningar.

*minab/gotab* Stockholm 1983 73977